

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR

*Szövegalakítási stratégiák a magyar népmese gyűjtés és -kiadás
elméletében és gyakorlatában a 19. században (1848–1872)*

TÉZISEK

Készítette: DOMOKOS Mariann

Témavezető: Dr. VOIGT Vilmos DSc, egyetemi tanár

Néprajztudományi Doktori Iskola

Magyar és Összehasonlító Folklorisztika doktori program

Budapest–Veszprém

2009

Témaválasztás, célkitűzés

A dolgozat arra vállalkozik, hogy a magyar népmeseszövegek gyűjtésének történetét az intézményes keretek között zajló folklórgyűjtés kezdeteitől az első magyar népköltési gyűjteménysorozat megindulásáig, nagyjából az 1840-es évek második felétől az 1870-es évek legelejéig kísérelje figyelemmel. E korszakon belül az egymással összefüggő, egymásra reflektáló népmesegyűjtésre irányuló kezdeményezéseket, elméleti megfontolásokat és ezek gyakorlati megvalósulásait szeretné a maguk kapcsolatrendszerében felmutatni és a feltárt forrásokat a további kutatások számára felkínálni.

A vizsgált korszak a legkorábbi ismert, tudatosan szervezett magyar nyelvű népmesegyűjtések megjelenésétől (Erdélyi János és a Kisfaludy-társaság gyűjtőmunkáját érve ez alatt) a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* elnevezésű kiadványsorozat megindulásáig terjed,¹ mely gyakorlatilag a magyar folklorisztika intézményesülését közvetlenül megelőző időszakot fedi le. A korszak kiválasztásában szerepet játszott az a nem elhanyagolható tény, hogy a vizsgált nagyjából negyed évszázad alatt több népmesekötet jelent meg, mint a megelőző, valamint az utána következő fél évszázadban (pontosabban az egyéniségkutató iskola megindulásáig) összesen. A kiadott meseszövegek számát is sokszorosan meghaladja a korszakban keletkezett kéziratos népmesék mennyisége, kiváló forrásanyagot kínálva szövegfolklorisztikai vizsgálatokhoz.

Koncepció, módszer

A dolgozat felépítésében nem kívánja követni azt a jelenlegi kanonikus kutatástörténeti hagyományt, mely az ismert, néhány meghatározó jelentőségű gyűjtőn, gyűjtésszervező teoretikuson keresztül véli kielégítően megrajzolhatónak a magyar népmesekutatás történetét.

A 19. századi folklórtörténet szempontjából megkerülhetetlenül fontos életművekkel (mint például Erdélyi János, Kriza János, Ipolyi Arnold) ugyan jelen dolgozat is számot vet, a népmesegyűjtéseikre vonatkozó ismereteket filológiai módszerekkel igyekszik kiegészíteni, ahol szükséges ott korrigálni, ahol pedig lehetséges törekszik új összefüggésekre rámutatni, ugyanakkor az említett szerzők folklorisztikai munkásságát önálló vizsgálat tárgyává nem teszi. Ennek a szokványostól eltérő megoldásnak a legfőbb oka praktikus abban keresendő, hogy a szakirodalom a folklorisztika szaktudományá válása óta kitüntetett figyelemben részesítette e szerzők munkásságát, feldolgozott életrajzaikat jól használható forráskiadások is kísérték, mindezek kiváló alapot nyújtanak népköltési gyűjteményeik filológiai feldolgozásához. Munkásságukat a 19. századi magyar népmesekutatás történetének megírása során természetesen magam sem tartom mellőzhetőnek, a dolgozat keretei azonban nem tesznek lehetővé egy olyan nagyszabású áttekintést, mely mind a kanonikus gyűjtők és teoretikusok mind pedig a kánonból kiszorultak munkásságát együttesen mutatja be.

A dolgozat valamennyi fejezete éppen ezért olyan gyűjtőket és gyűjteményeket, témákat és szempontokat kíván felmutatni, amelyek feltűnően hiányoznak a 19. századi magyar mesekutatást tematizáló folklorisztikai áttekintésekből és elemzésekből.

A teljesség igényét reménytelennek érezve alapkoncepcióként azt a megoldást választottam, hogy a 19. századi magyar népmesére vonatkozó adatokat, sajátosságokat, tendenciákat, összefüggéseket és kapcsolatokat egy feltételezett nagy narratívából kiragadott mikrotörténetek megírásával mutatom be. A dolgozat tehát esettanulmányok sorával kívánja a magyar mesekutatás történetének néhány hiányzó fejezetét megrajzolni, vagy legalábbis a kis

¹ A sorozat első kötete: Arany László–Gyulai Pál (szerk.): *Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből*. Magyar népköltési gyűjtemény I. Pest, Athenaeum 1872. (A továbbiakban: *MNGy I.*)

történetekből kihulló adatok dokumentálásának segítségével kísérel meg e fejezetek majdani megírásához hozzájárulni. A célkitűzésből és a koncepcióból adódóan a dolgozat hangsúlyosan forrásfeltáró jellegű.

A forrásokról

Annak az ismeretelméleti problémának, hogy az oralitásban funkcionált népmesékre vonatkozó tudásunkat kizárólag írásban rögzített *szövegekként* sajátíthatjuk el, fontos módszertani következményei vannak. Ennek a felismerésnek köszönhető, hogy a dolgozat központi fogalma nem a szájhagyományban élő népmese műfaja, hanem a mesék írásban rögzített *szövege*.

A forrásfeltárás során előkerült nagy mennyiségű, 19. századból származó kéziratos és számos eltérő karakterű nyomtatott formában fellelhető meseszövegkorpusz néhány esetben lehetőséget kínál olyan szövegfilológiai vizsgálatok elvégzésére, melyek *genetikus* összetartozó szövegláncolatokat rajzolnak ki. Ezekre az adatolhatóan egymásból fejlődő és különböző forrásokban megjelenő meseszövegekre módszeresen figyeltem, ugyanis a népköltési szövegek írásbeli létmódjái(nak) filológiai vizsgálatával szerencsés esetben egyrészt lehetőség nyílik az egyes *meseszövegek közvetlen, írott* forrásainak felmutatására, másfelől a klasszikus népköltési gyűjteményekbe emelt, vagy éppen az onnan kiemelt népmeseszöveg a korabeli szövegközlők szerkesztési elveire is rávilágít, harmadrészt a szóhagyományból rögzített szövegek esetében segíthet a gyűjtési hely lokalizálásában és egyéb, a gyűjtésre vonatkozó releváns adatok felmutatásában.

Meggyőződésem, hogy ezen elv (a genetikus szövegláncok mikrofilológiai vizsgálata) koncepciózus gyakorlati megvalósítása az eddigi, a népmesére és különösen annak terjedésére vonatkozó ismereteinket új, a dominánsnak tekinthető, ellenőrizhetetlen szájhagyomány-centrikus nézőpontnál megalapozottabb megvilágításba helyezheti. A dolgozat e nézőpontnak és módszernek a hazai történeti szövegfolklorisztikában való érvényre jutását kívánja segíteni.

A 19. századi magyar meseszövegek vándorlástörténete, azaz az oralitás mellett élő másfajta, az írásbeliség révén történő hagyományozódása nehezen felfejthető folyamat, melynek fő oka, hogy több, különböző jellegű forráscsoportban (magyar és német nyelvű gyűjteményes kötet részeként, hazai és külföldi folyóirat szövegközléseként, kéziratos gyűjtés részeként, ponyvanyomtatványként) bukkannak fel a mesék, mely források egy része feltáratlan, vagy csak részlegesen feltárt. A kutatás során törekedtem arra, hogy a lehetőségekhez képest minél több forrás meseszöveg-készletét ismerjem meg, ezen szövegbázisok közti átjárhatóság bemutatására néhány konkrét szövegpéldát a dolgozatban be is mutatok.

A dolgozathoz használt források skálája a tartozás elismerését deklaráló nyugtától, az írói levelezéseken és társasági jegyzőkönyveken keresztül magukon a népmeseszövegeken át a népmesék alapján megkomponált verses mesék autográf feljegyzéséig igen változatos képet mutat, ahogyan a felhasznált nyomtatott források sem tekinthetők egyneműeknek, hiszen az olcsó ponyvanyomtatványok, az iskolai olvasókönyvek, ifjúsági antológiák vagy a néplapok és irodalmi folyóiratok eltérő karaktere nyilvánvaló. E heterogén források bonyolult és kevés haszonnal kecsegtető tipologizálása helyett egyszerűen két fő forráscsoportot különböztettem meg egymástól. Elsődleges vagy primér forrásnak azokat a szövegeket és szövegegyütteseket nevezem, amelyek valamilyen meseszöveget (szüzsét vagy kidolgozott, a folklorisztika által népmeseként azonosított narratívát) tartalmaznak, minden más, a mesékre vonatkozó (gyűjtőre, adatközlőre, a gyűjtési helyre utaló vagy a szöveg keletkezési körülményeit kontextualizáló) információ hordozóját másodlagos vagy szekunder forrásnak nevezek. A vizsgált elsődleges források közül ki kell emelni egy terjedelmes csoportot, mely munkám elkészítéséhez kiindulásaként szolgált. A Magyar Tudományos Akadémia

Könyvtárának Kézirattárában a klasszikus 19. századi gyűjtőmozgalmak során keletkezett, több száz magyar nyelvű kéziratos népmeseszöveg javarésze máig kiadatlan, történeti szövegfolklorisztikai szempontú vizsgálatukat már önmagában ez a tény is megalapozná. Elmondható, hogy az irodalmi elvárások mentén szerveződött és irodalmi kontextusban értelmezett 19. századi népköltési szövegek folklorisztikai gyűjteményekben megjelenő publikált (klasszikus) szövegbázisától, meg lehet különböztetni egy nagy terjedelmű kéziratos szövegtörzset, mely kevésbé mutatja a nyilvánosság elé szánt szövegekre/kötetekre jellemző esztétikai szövegmódosításokat, legalábbis az irodalmi elvárásokkal nem teljesen azonos intenciójú változtatásokat tükröznek. (Az *anyagi lent*, a testiség és a testi folyamatok például jobban tettenérhetőek e forrásokban mint a kiadott szövegek esetében, még úgy is, hogy nyilvánvalóan ezen lejegyzések mögött is minden esetben komoly öncenzúrát kell feltételeznünk.)

Szöveg és genetikus szöveglánc

Minden publikált (meta)meseszöveg mögött több írott (nép)meseszöveg áll. A dolgozat ebből a módszertani alapállásból vizsgálja meg a 19. századi magyar mesekutatás klasszikus korszakának népmeseszöveg-textológiáját.

Mint láttuk a dolgozat központi fogalmi elemének a szóbeliséghez rendelt *népmese* nehezen megragadható kategóriája helyett annak írásbeli párhuzamát a *népmese szövegét* tekintem. Mivel a folklórszövegek strukturális jellegzetessége az anonimitás, éppen ezért kevés figyelmet fordítottak a szövegek írott változatai mögött álló valós személyekre és alakító munkájuk tényleges tanulmányozására, ezért tartom valószínűnek, hogy meglepő összefüggések tárulhatnak fel előttünk két (vagy több) valamennyire ismert, népköltési gyűjtőhöz vagy gyűjteményhez rendelt szöveg genetikus azonosítása kapcsán.

Úgy vélem, nem igényel különösebb bizonygatást annak tudatosítása, hogy a mesélőt és mesehallgató közösséget feltételező, alkalomhoz kötött mesemondási szituációban funkcionáló szóbeli népmese nem tekinthető azonosnak azzal a szöveggel, amit egy ilyen helyzetben elhangzott előadás után (vázlatosan, vagy évekkel később emlékezetből), esetleg valós mesélés megtörténte nélkül, annak imitálására hoztak létre.

A szóbeli variánsokban élő népköltési alkotás az írásbeliségbe történő áttevődése során nemcsak egy (vagy több) rögzített szöveg jön létre, de egyúttal e szöveg(ek)en keresztül válik elérhetővé és tudományosan tanulmányozhatóvá is az adott folklóralkotás, esetünkben a népmese. A mesemondás kontextusának (a mesélő, a hallgatóság, a helyszín vagy az alkalom stb.) jelzése nélküli lejegyzéseknél/kiadásoknál szükségszerűen csak a szövegekkel tudunk operálni, ehhez azonban alapvető nem (csak) az összes típus, hanem a *konkrét szöveg* valamennyi variánsának vizsgálata, azaz az egyes szövegek mögött álló és feltárható összes szövegváltozat vizsgálata is. A 19. századi mesekörpuszban az összetartozó textusok kiválasztásával létrejövő szövegsorozatok fellelésére irányuló törekvéseket tudatosan vállalni kell, még ha előre sejthető is, hogy a már elpusztult, illetve a még lappangó dokumentumok miatt, maradéktalanul nem lehet teljesíteni a feladatot. A módszer segítségével (a genetikusan együvé tartozó textusok összekapcsolásával) azonban megrajzolható nemcsak a szövegek alakulástörténete, de egyúttal pontosabban körvonalazható a folklóralkotások írásbeli hagyományozódásának útja is. Minden folklórszöveget szövegfolyamatként értelmezve a textusok egymás mellé helyezése különösebb spekuláció nélkül szinte magától megrajzolja ezeket az alakulási/vándorlási útvonalakat. Ez esetben nem a földrajzi-történeti iskola hajszolta absztrakt *archetípus* meglelése a cél, sokkal inkább a 19. századi meseszöveg-közlés módszertanának megértése egy-egy szűkebb, jobban lehatárolható mikrokontextusban, melyeken keresztül árnyalni lehet a klasszikus mesegyűjtés korszakából származó szövegtörzsetre vonatkozó közvetlenül ismereteket is.

A több forrásban felbukkanó meseszövegeket akkor tekintem genetikusan összetartozóknak, ha szó szerint (vagy megközelítőleg szó szerint) ugyanúgy jelennek meg. Mivel a mese prózai és a magyar folklórban a leghosszabb népköltési műfaj, így az emberi memória átlagos működése szerint kizárt, hogy két terjedelmes szövegszinten teljesen azonos prózai szöveg egymástól független forrásból származzon. Ez az írásbeli hagyományozódás persze csak akkor mutatható ki biztosan, ha valóban stabil szöveggel dolgozunk, a kreatív átvételek, a nagyfokú egyéni invenció (továbbírás) során keletkezett írásbeli szövegváltozatok kapcsolata másodlagos források hiányában szinte ugyanúgy nem dokumentálható, ahogyan a szájhagyományban élő szövegek változása sem. (A csupán egyező szüzséket feldolgozó, azonos típusba tartozó eltérő meseszövegek kéziratait, ha ellenőrizhetetlen a kapcsolatuk, jobbnak láttam kizárni a szövegláncok vizsgálatakor.)

A dolgozat felépítése, kutatási eredmények

A dolgozat tíz esettanulmányon alapuló fejezetből áll, melyeket négy nagyobb szempont köré csoportosítottam: a népmese írásbeli, szóbeli és vizuális megjelenése mellett külön egységben jelennek meg az 1850-es és 1860-as évek ismeretlen népmese gyűjtőinek munkásságát bemutató fejezetek.

A filológiai elemzések mellett a dolgozatban törekedtem arra, hogy figyelmet fordítsak a népmese egyéb, nem textuális megnyilvánulásaira is. A népmese 19. század művelődéstörténetében betöltött szerepét leginkább az irodalomtörténet és a folklórisztika tudta megragadni, a dolgozat egy fejezetében mintegy kitekintésként megkísérlek művészettörténeti egy másikban pedig jogtörténeti szempontokat is érvényesíteni.

Az I. fejezetben az intézményes mese gyűjtés megindulására, a Kisfaludy-társaság keretében az 1840-es években kibontakozó hazai népmese gyűjtésre vonatkozó adatokat mutatom be abból a célból, hogy a prózafolklór gyűjtésének módszertani nehézségeibe (mint a vizsgált korszak folklórtextológiája előzményébe) az első magyar nyelvű népköltési antológia² keletkezéstörténetén keresztül pillanthatunk be. A gyűjtés módszertan-történetében jelentős esemény volt, amikor a társaság 1845 szeptemberében meghatározta és ezzel legitímálta azt, hogy a prózafolklór szövegek számának növelése érdekében a mesék és mondák *szüzséjét* kell rögzíteni, amiből aztán utólag ki lehet majd dolgozni a *népköltési* szövegeket.

A II. fejezetben egy dunántúli (Czéh Sándor, Mosonmagyaróvár) és egy tiszántúli nyomda (Réthy Lipót, Szarvas) az ötvenes években megjelentetett négy-négy ponyvameséjét vizsgálom meg és kísérletet teszek forrásaik azonosítására. E néhány ponyvamese szöveggenealógiája alkalmasnak bizonyult arra, hogy a különböző forráscsoportokban fellelhető mesék közti szerves, szövegszintű kapcsolatokat mutassak fel. Réthy Lipót szarvasi nyomdájában megjelent néhány meseszöveget Erdélyi János népköltési gyűjtésével hozom összefüggésbe, Czéh Sándor mosonmagyaróvári nyomdájában megjelent mesék mögött Ipolyi Arnold részben szövegalakító, részben szövegközvetítő szerepét igazolom.

A III. fejezetben a mese szövege felől a mesemondás egykorú szituációja felé közelítek. Az elhangzott népmesék egykori kontextusának *részleges* rekonstruálását a mesemondók megjelölésével, valamint a hajdani repertoár és a mesehallgató közösség bemutatásával tudom elképzelni. Ezt oly módon kísérem meg, hogy a mesélés történeti kontextusának lehetséges vizsgálatából a 19. századi *mesemondókra* vonatkoztatható elérhető adatokat, különös tekintettel a Kriza János gyűjtőköréhez tartozó unitárius tanár, Marosi Gergely nyelvészet

² Erdélyi János: *Népdalok és mondák*. I–III. Pest, Beimel József, Magyar Mihály, 1846–1848.

felől érkező érzékeny lejegyzési módszerét, valamint a legkorábbi név szerint ismert mesélőket és repertoárjaik ismert darabjait mutatom be.

A következő fejezet a 19. századi folklorisztikai meseikonográfia néhány kérdésével foglalkozik meghatározott szövegillusztrációk alapján. A magyar folklorisztikai mesekutatás számára két kiemelt jelentőségű kiadvány³ illusztrátorait azonosítom, valamint a pesti Vigadó díszlépcsőházában lévő Tündér Ilona-ciklusban (1866) megvalósuló művészeti koncepció szerzőjét jelölöm meg a magyar mitológia vizuális narrációját is megteremteni szándékozó Ipolyi Arnold személyében.

Az V–VII. fejezetekben három méltatlanul marginalizálódott népmese gyűjtő folklorisztikailag releváns munkásságát állítottam középpontba. A piarista tanító Csaplár Benedekről diákjaiból álló, a Bach-korszak alatt működtetett gyűjtőhálózata érdemel nagyobb figyelmet. Csaplár Ipolyi Arnold gyűjtőjeként tartja számon a szakirodalom, noha igazolható, hogy más gyűjtőhálózatokkal (jelesül Kriza Jánossal valamint Gyulai Pállal és a Kisfaludy-társasággal) is intenzív kapcsolatokat ápolt. Ipolyi Arnolddal folytatott nagy terjedelmű, értékes levelezésének tanulságai a diákgyűjtők azonosításán kívül Ipolyi és Csaplár népmese gyűjtési elveinek árnyalásához is hozzájárulnak.

Kazinczy Gábor népmese iránti érdeklődésének több síkját is meg lehet különböztetni egymástól. A fejezet Kazinczy népmesefordító, -szerkesztő és -gyűjtő tevékenységére vonatkozó adatokat kínál, különösen az ötvenes évek végétől folytatott palóc népmese gyűjtését kíséri figyelemmel. Meseszöveg-rögzítési szempontjait érdekesen egészíti ki egy vele kapcsolatban állt református tanító, Beke József részben népmeséket, részben feldolgozásokat tartalmazó mesegyűjteménye. Közismert, hogy a 19. századi folklórgyűjtésekben a vidéki papok és tanítók nagy szerepet játszottak. Beke József portréjának megrajzolásával az a célom, hogy egy tipikus korabeli gyűjtő életútjában a folklórgyűjtés lehetőségeit mutathassam fel.

Merényi Lászlót, a korszak legtöbb mesekötetét előállító gyűjtőt jellemzően csak Arany János-bíráta okán említi meg a folklorisztikai és az irodalomtörténeti szakirodalom. Életrajzi adatainak összegyűjtésével az eleinte méltányolt később élesen kritizált Merényi dekanonizálódását botrányosan sikertelen erdélyi gyűjtőútjával az arra vonatkozó egykorú források ismertetésének segítségével hozom összefüggésbe.

A VIII. fejezet Gyulai Pál folklorisztikai munkásságát, valamint ezzel összefüggésben meseköltészete néhány darabjának keletkezéstörténetét mutatja be. Gyulai folklórgyűjtésében, különösen népmese gyűjtésében a kolozsvári kollégiumban tanárként eltöltött évei (1858–1862) voltak meghatározóak. A fejezetben megpróbálom Gyulai néhány egykori diákgyűjtőjét és a szöveg lejegyzéseiket azonosítani, Gyulai népmese gyűjteményét rekonstruálni és a meglévő népmese lejegyzéseit az ismert verses meséire vonatkoztatni. A fejezet hosszabban foglalkozik *A gonosz mostoha* című (1862) népmese műfajmegjelöléssel ellátott verses meséjének keletkezéstörténetével.

A IX. fejezetben az *MNGy I.* kötetét középpontba állítva a gyűjtemény prózai szöveganyagának keletkezését próbálom visszavezetni a mesék (és mondák) gyűjteményes kötetben (*könyvmeseként*) való megjelenésétől az egyes szövegek lehető legkorábbi lejegyzéséig. Ennek érdekében a gyűjtők és lejegyzők folklórtörténetileg értékelhető életrajzi adatait gyűjtöm egybe. A sok apró, a folklórszövegeket kontextualizáló információ között az 1860-as években a hódmezővásárhelyi református kollégiumban tanuló Török Károly mellett csoportosuló diákgyűjtők körét sikerült összefüggéseiben körvonalazni. A kötetben megjelent

³ Gaal, Georg von: *Mährchen der Magyaren*. Wien, Druck und Verlag von J. B. Wallishausner, 1822. Erdélyi János: *Magyar népmesék*. Képes kiadás. Pest, Heckenast Gusztáv, 1855.

szövegek mellé rendelt genetikusan összetartozó szövegláncok vizsgálata a kötet szerkesztői koncepciójáról tanúskodik, néhány esetben bizonyítható, hogy a prózafolklór-szövegek egy része korábbi publikációkból származó szószerinti átvétel.

A hagyományos mesemondó alkalom során elhangzott népmese és a szükségszerű szövegalakításokon (esztétikai elvárásrendszernek való megfelelés, technikai-gyakorlati szempontú rövidítés stb.) átesett lejegyzett, rögzített mese szövege közötti eltérések mögött mindig alkotó tevékenységet kell látnunk. A korabeli gyűjtők elméleti írásaiból helyenként kiolvasható, hogyan is viszonyultak saját lejegyzéseikhez, melyek korszakunkban egyértelműen irodalmi kontextusban jelentek meg. Ezek azt mutatják, hogy az 1840-es évektől formálódó szerzői jogi gondolkodásban a kezdetektől helyet kapott a népköltészet is, bizonyos esetekben a kollektív, névtelen, azaz szerzői névhez és rögzített szövegfogalomhoz nem kötött népköltési alkotás helyett a folklór eredetű, de saját megszövegezésű (ugyanakkor népköltészetként, népmeseként megjelenő) prózai alkotásokra írói tulajdonjogot formáltak. Ez a felismerés indokolja, hogy jogtörténeti források bevonásának segítségével az utolsó fejezetben az 1840-es évektől az írói tulajdont oltalmazó első hazai törvényig (1884) folyó szerzői jogi diskurzusból a népköltészetre reflektáló véleményeket emeljem ki és ezeken keresztül a *gyűjtő*, *gyűjtemény* fogalmi korabeli használatának árnyalására tegyek kísérletet.

A korábbinál stabilabb folklorisztikai szövegfogalom alkalmazása a 19. századi népmeseszövegek vizsgálata esetében a genetikusan összetartozó, egymásból fejlődött, valamennyi népmeseszöveg mögött feltételezett szövegláncolatok textuális kapcsolatainak kimutatására irányuló törekvések (mint módszertani javaslat) felvállalásához vezetett. A népmesék dinamikusan változó szóbeli és az egyes, írásban rögzített statikus meseszövegek helyett az egymásból fejlődő, szervesen összetartozó szövegláncok feltárása és értékelése, egyáltalán az írásbeli mikroterjedés történeti dimenziója azért lehet releváns módszere és szempontja a történeti szövegfolklorisztikai kutatásoknak, mert a szövegmódosítások láthatóvá válásával a szövegalakítási gyakorlat mögött húzódó, klasszikus magyar népmeseszövegeket eredményező elvi megfontolásokhoz vezet bennünket közelebb.

A témában megjelent valamint közlésre elfogadott publikációk

- 2009a *Közelítések Arany László népmeseszöveg-koncepciójához*. Kézirat, megjelenés alatt (Szerk. Szemerényi Ágnes)
- 2009b Az Arany-család mesekéziratainak és Arany László „Eredeti népmesék” című művének kritikai kiadása. *Ethno-Lore* (Az MTA Néprajzi Kutatóintézetének Évkönyve XXVI. Gulyás Judittal közösen) 11–77.
- 2009c Szerzői jogi kérdések 19. századi folklórszövegek kapcsán. In Szerk. Mezey Barna–Nagy Janka Teodóra szerk. *Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet. Tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből*. (ELTE Jogi Kari Tudomány 1.) Budapest, Eötvös Kiadó 228–263.
- 2008a Kazinczy Gábor és Beke József ismeretlen palóc népmesegyűjtése. In Szerk. Gulyás Judit *Tanulmányok a 19. századi magyar szövegfolklórról*. (Artes Populares 23.) Budapest, ELTE BTK Folklore Tanszék, 279–313.
- 2008b Mesemondók és gyűjtők 19. századból. Marosi Gergely és mesélői. In Szerk. Gulyás Judit *Tanulmányok a 19. századi magyar szövegfolklórról*. (Artes Populares 23.) Budapest, ELTE BTK Folklore Tanszék, 242–278.
- 2007a Kriza János és a *Vadrózsák*. In Szerk. Schwartz Gyöngyi–Ambrus Vilmos *Folkloristica* 10. 195–208. Másodközlés: *Keresztény Magvető*. 2007. CXIII. 3. 303–320.
- 2007b A mesegyűjtő Merényi László. Történeti források akadémiai kiküldetéséről. In Szerk. Szemerényi Ágnes *Folklor és történelem*. Akadémiai Kiadó, Budapest 139–163.
- 2007c Kazinczy Gábor és a mesék I. A Népek Meséi című fordításgyűjteményről. – In Szerk. Bálint Péter *A meseszöveg változatai. Mesemondók, mesegyűjtők és meseírók*. Második, átszerkesztett kiadás. Didakt, Debrecen, 41–157
- 2007d Adalékok a népmese és a meseillusztráció 19. századi kapcsolatához. In Szerk. Szemerényi Ágnes *Folklor és vizuális kultúra*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 329–362.
- 2005a Ipolyi Arnold, a népirat-szerző. *Ethnica*. 2005. VII. 2. 62–64.
- 2005b Gaal György mesegyűjteménye. (Kiadott és kéziratban maradt mesék a 19. századból) In Szerk. Hermann Zoltán és Ladányi-Turóczy Csilla *Palimpszeszt* 24. Mese és fantasztikus irodalom